

Den gamle navneskik passede godt nok i begyndelsen af det nysledne hundredår, men da samfærdselsmidlerne blev mere udviklede, da folk fra landet tog til at flytte til byerne o. s. v., kendtes denne navneskik som højst uheldig for embedsmændene, der skulde holde rede på folk. Der udgik derfor 1828 inde fra København en „forordning om dåben af 30te maj 1828“, hvis par. 18 lød således:*) „Løvrig bør hvert barn ved dåben benævnes ej alene med fornavn men med det familie- eller stamnavn, som det i fremtiden bør bære.“ Dette var i og for sig en meget fornuftig forordning, men den nærmere forklaring på par. 18, som ministeriet senere udsendte, lagde grunden til den uheldige navneskik, vi nu lider under. Det var jo præsterne, der skulde udføre rundskrivelsens ordre, og at der var forstandige folk iblandt dem ses af, at stiftsprovst Palludan Müller i Odense og sognepræst Sørensen i Guldager skrev ind til ministeriet og spurgte, hvad der skulde forstås ved familie- eller stamnavn, og pastor Sørensen udtalte, at han „personlig ikke kunde bifalde den blandt egnens præster gængse fortolkning af ordet familienavn, som slog sig til ro med et stamnavn dannet af faderens fornavn med endelsen sen.“ Så gjorde cancelliet den store fejl at svare: „at det i de familjer, som intet fast familienavn endnu har antaget, må bero på *faderen*, om han vil lade sit barn kalde med det samme tilnavn, han selv har båret eller lade dette tilnavn danne af sit fornavn på den hidtil brugelige måde.“

Hvor man føler, at der kun sad mænd i cancelliet, og at kvinderne endnu hørte til de stumme lejr! Det var ikke „forældrene“, der skulde afgøre, hvad børnene skulde hedde, nej, det var *faderen*, og folkets sunde sans blev der gjort vold på, datteren måtte ikke længer hedde datter, hun skulde hedde *søn*. Senere i en cancelliskrivelse af 20. Oktober 1829, som svarer på en lignende forespørgsel, hedder det endogså: „at et pigebarns tilnavn ik-

ke herefter kan gives ved datter, men bør være det samme, som er blevet givet eller vil blive givet hendes brødre“ og kvinderne bøjede sig og tav, men mangelen en følte dybt uretten og det unaturlige i at kalde en datter for søn. Jeg mindes f. eks. fra min ungdom en husmandskone, som havde flere sønner, men ingen datter og i høj grad ønskede at få en datter. Lad os sige, at hendes mand hed Niels Pedersen. Endelig kom der en datter, og hun var umådelig lykkelig derover. Forældrene enedes om, at den lille pige skulde døbes Karen Nieldatter, og manden gik ind til præsten for at få den lille indskreven. Men præsten erklærede kort og godt, at der var kommet et påbud om, at alle børn skulde døbes med sin fars efternavn, og da barnets far hed Niels Pedersen, skulde den lille døbes Karen Pedersen. Da manden kom hjem og fortalte sin hustru det, blev hun meget bedrøvet og svarede: „nu har jeg så længe ønsket at få en datter, endelig får jeg én, så skal jeg kalde hende søn.“

Man forsvarer stundom sen-navnene med, at de er *danske* familienavne. Dette er en meget stor misforståelse! Som *slægt-navne* er de ikke udsprungne af den danske folkeånd, men af mandlige cancelliembedsmænds hjærner, der savnede al forståelse for og forbindelse med den danske folkeånd.

Og hvor langt er det ikke fra, at det opnåedes, som ifølge en senere cancelliskrivelse nævnes som målet: „at skaffe ethvert individ et fast og såvidt mulig på hans slægt henvisende navn.“ Ingen vil dog kalde fællesnavnene Jensen, Petersen, Hansen, Nielsen o. s. v. for et „fast og såvidt mulig på hans slægt henvisende navn“! Cancelliet har en stor brøde mod det danske folk paa sin samvittighed, men præsterne en endnu større. De skulde udføre cancelliskrivelsens ordre, og de kunde have reddet os fra at oversvømmes af disse enslydende navne, hvis de havde rådet folk til at gøre *tilnavnene* til stamnavne istedenfor sen-navnene.

I 1904 følte lovgiverne, at der måtte gøres noget for at ændre denne grulige navneskik, som var

indført fra oven af aldeles i strid med den danske folkeånd, og de gav da en lov om navneforandring, hvorefter alle, der vilde det, på ustemplet papir kan få navneforandring for 4 kr. *Loven gælder til 1914, så de, der vil have et virkeligt navn for den billige betaling, må skynde sig.* Regeringen lod tillige samle en hel del navne i en „navnebog“, som kan fås hos enhver boghandler,*) og der kan enhver finde et navn, som lyder jævnt og kønt som det danske mål, hvorefter det er en del. Har man allerede et tilnavn i slægten eller en gård eller mark, kan man jo tage det navn. Lovgiverne følte, at der var sket en uret mod det danske folk ved cancelliskrivelserne og præsternes udførelse af disse, og de gav derfor en lov, som *lagde sagen i folkets egen hånd*. Loven havde kun den ene fejl, at man skulde give 4 kr. for at få et nyt navn, mens man skulde have haft 4 kr. for at tage et, så at det danske mål var blevet frit for disse klangløse navne, som Høgsbro ved første behandling af „Lov om navneforandring af 1904“ omtalte som „de usalige sen-navne, der i virkeligheden ikke er navne, fordi de ikke bidrager til, at den ene kan kendes fra den anden“, ligesom han også ifølge rigsdags-tidende udtaler:

„Hvis det nu kun var en Indrømmelse, som vi gav Befolkningen for de enkelte Personers Skyld, som havde Lyst til at faa et nyt Navn, saa kunde man sige: Ja, det er virkelig ikke for meget, at de skulde give 4 Kr. derfor. Men naar man, som jeg, gaar ud fra, at det her drejer sig om en Landsinteresse, at det er i Samfundets, Folkets Interesse at komme af med disse Navne og faa bedre Kendenavne, kunde man ønske, at hellere end at Folk skulde betale for at faa nye Navne, skulde man, havde jeg nær sagt, betale dem for at tage dem.“

I 9 år har enhver dansk med største lethed kunnet få et ordentligt navn, men hvor forholdsvis få har ikke nyttet lejligheden! Endnu findes der f. eks. alene i København ifølge vejviseren af 1913: 3193 af navnet Jen-

*) Se Dansk Navneskik, Betænkning udgivet af den af Justitsministeriet d. 4. Maj 1898 nedsatte Commission.

*) Man siger mig, at Bogen nu er udsolgt.